

Streszczenie w języku polskim

Wstęp

Szczepienia ochronne uznawane są za jedno z najważniejszych osiągnięć w historii medycyny i najskuteczniejszą formę profilaktyki chorób zakaźnych. Stosowanie szczepień ocaliło zdrowie i życie milionów ludzi na świecie. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby rodziców, którzy są przeciwni szczepieniom. Prowadzi to do stopniowego zmniejszenia stanu zaszczepienia wśród dzieci. Poznanie i zrozumienie czynników mających wpływ na postawę rodziców wobec szczepień ochronnych ma kluczowe znaczenie dla zahamowania tego trendu. Pozwoli to na podjęcie działań, które przekonają rodziców o zasadności stosowania szczepień u dzieci.

Cel pracy

Głównym celem niniejszej pracy była analiza wybranych czynników mających wpływ na postawę rodziców wobec szczepień ochronnych u dzieci. Wśród badanych czynników uwzględniono między innymi sytuację socjoekonomiczną rodziców, wykształcenie, wykonywany zawód, miejsce zamieszkania, liczba i wiek dzieci, stan wiedzy dotyczący szczepień ochronnych, stan zdrowia dzieci oraz źródła informacji o szczepieniach.

Materiały i metody

W niniejszym badaniu udział wzięło 1000 rodziców uczniów szkół podstawowych we Wrocławiu (woj. Dolnośląskie, n = 632) i Jarosławiu (woj. Podkarpackie, n = 378). Badanie przeprowadzono za pomocą autorskiego kwestionariusza ankiety, który uwzględniał pytania dotyczące wieku oraz stanu zdrowia dzieci, stosowanych szczepień ochronnych, miejsca zamieszkania, wykształcenia rodziców, stanu wiedzy oraz opinii rodziców na temat szczepień. Częścią kwestionariusza była również Skala Stosunku do Szczepień (SSS).

Wyniki

Stan zaszczepienia dzieci szczepionkami obowiązkowymi (bezpłatnymi) jest wysoki gdyż wynosi ponad 99%. Jedyne 88% rodziców szczepiąc dziecko chce je chronić przez zachorowaniem. Natomiast strach przed karą administracyjną jest powodem deklarowanym przez 2,1% badanych. Mimo to aż 93,2% uważa, że należy stosować szczepienia ochronne u dzieci. Stosowanie szczepień zalecanych jest ograniczone z powodów finansowych możliwości

rodziców. Na szczepienia zalecane (odpłatne) zdecydowało się tylko 62% rodziców – lepiej sytuowanych. Osoby biedniejsze w mniejszym stopniu decydowały się na stosowanie szczepień zalecanych.

Jedynie 85% rodziców uważa, że szczepienia przeciwko wybranym najpoważniejszym chorobom winny być obowiązkowe dla wszystkich, a aż 11% rodziców opowiada się za dobrowolnością szczepień.

Ponad połowa rodziców (62%) określa poziom swojej wiedzy na temat szczepień jako dobry, a co dziesiąty badany jako bardzo dobry. Blisko 30% rodziców ocenia swoją wiedzę jako niewystarczającą. Pytania sprawdzające wiedzę rodziców na temat szczepień i niepożądanych odczynów poszczepiennych nie potwierdziły tego. Analiza udzielonych odpowiedzi wykazała, że jedynie 3,2% ma pełną wiedzę o NOP, a 6,7% o przeciwwskazaniach do szczepień.

Rodzice korzystający z wiarygodnych, medycznych źródeł informacji częściej szczepią dzieci zgodnie z kalendarzem i mają mniejsze obawy z tym związane. Jedynie 74,2% rodziców uważa, że zostało poinformowanych przez lekarza w sposób pełny na temat szczepień, a w zakresie niepożądanych odczynów poszczepiennych odsetek ten jest jeszcze mniejszy i wyniósł jedynie 67,2%. Odsetki te pokrywają się z obawami i wątpliwościami rodziców przed poddaniem dziecka szczepieniu.

Powyższe wyniki są dodatnio skorelowane z opracowaną Skalą Stosunku do Szczepień (SSS), co potwierdza ich spójność i wiarygodność. Jednocześnie pokazuje to, że skala ta mogłaby być wykorzystywana do identyfikowania osób wymagających szczególnej troski ze strony personelu medycznego w zakresie edukacji dotyczącej szczepień.

Wnioski

1. Zidentyfikowano pozytywne i negatywne czynniki mające wpływ na postawy rodziców wobec szczepień ochronnych u dzieci.
  - a) czynniki mające pozytywny wpływ:
    - korzystanie z medycznych źródeł informacji o szczepieniach
    - uzyskanie od lekarza wyczerpujących informacji dotyczących szczepień
    - wysoki poziom wiedzy na temat szczepień, przeciwwskazań i NOP

- b) czynniki mające negatywny wpływ:
- występowanie chorób przewlekłych u dzieci
  - wystąpienie niepożądanego odczynu poszczepiennego w przeszłości
  - płeć męska rodzica
  - stosowanie medycyny alternatywnej
2. Badanie pokazuje niedostateczną wiedzę rodziców związanych z problematyką szczepień oraz niezadawalający zakres wiedzy przekazywanej rodzicom przez lekarzy rodzinnych i pediatrów.
  3. Rodzice niedokształceni i niedoinformowani są podatnymi odbiorcami haseł głoszonych przez ruchy antyszczepionkowe oraz zwolenników medycyny alternatywnej.
  4. Podczas szkoleń i kursów należy zachęcać lekarzy do przekazywania rodzicom wyczerpujących informacji o szczepieniach. Edukowanie rodziców przez lekarzy rodzinnych i pediatrów oraz przekazywanie im pełnej wiedzy w tym zakresie pozwoliłoby na zwiększenie odsetka rodziców przekonanych do szczepień.

Streszczenie w języku angielskim

Abstract

Introduction

Vaccines are considered to be one of the greatest achievements in history of medicine and the most effective form of prevention from infectious diseases. The use of vaccines saved health and lives of millions of people worldwide. In recent years increasing number of parents opting against vaccination is observed. This leads to a gradual decrease in vaccine coverage among children. Identifying and understanding factors affecting parental attitudes is crucial to prevent this trend. It may allow to take actions, which convince parents that the use of vaccines in children is beneficial and justified.

The aim of the study

The main aim of the study was the analysis of various factors affecting parental attitudes towards children vaccination. Socioeconomical status of parents, education, profession, place of residence, number and age of children, level of knowledge about vaccines, children's health condition, sources of information about vaccines were taken into account among studied factors.

Materials and methods

The study group consisted of 1000 parents of children attending primary schools in Wrocław (Dolnośląskie, n = 632) and Jarosław (Podkarpackie, n = 378). The study was conducted using author designed questionnaire. It consisted of questions regarding children's age and health condition, applied vaccines in past, place of residence, parent's education, level of knowledge and opinions about vaccination. Attitude Towards Vaccination Scale (SSS) was part of the questionnaire.

Results

Mandatory vaccine coverage among children in studied group is high (over 99%). Only 88% of parents declared that they vaccinated their children to protect them from infection. The fear of administrative penalty was the reason for vaccination in 2,1% of parents. Despite that 93,2% of parents think that children should be vaccinated. The use of recommended (payable) vaccines is limited by financial abilities of parents. The use of recommended vaccines was

declared by only 62% of parents, who were good financially situated. Parents in worse financial situation less often decided to use recommended vaccines in their children.

Only 85% of parents think that vaccines against most severe diseases should be mandatory for everyone and 11% opt for completely voluntary vaccination.

More than half of parents (62%) assess their level of knowledge about vaccination as high while one in ten of parents very high. Almost 30% of parents feel that their knowledge is insufficient. Questions verifying the parent's knowledge about vaccines and adverse events following immunization (AEFI) do not confirm that. The analysis of answers showed that only 3,2% of parents have complete knowledge regarding adverse events following vaccination and 6,7% regarding contraindications.

Parents using reliable, trustworthy medical sources of information more often vaccinate their children and are less hesitant in this matter. Only 74,2% of parents think that they were comprehensively informed by their doctor about vaccinations. The percentage was even lower (67,2%) in terms of being informed about adverse events following immunization. These results correspond with parental hesitation and fears associated with children vaccination.

The above results are positively correlated with Attitude Towards Vaccination Scale (SSS). This confirms that the results are coherent and reliable. At the same time it suggests that the scale might be useful for identifying parents who need additional attention and education from medical practitioners.

Conclusions

1. We identified positive and negative factors affecting parental attitude towards children vaccination.
  - a) positive factors:
    - using medical sources of information
    - receiving comprehensive information about vaccines from the doctor
    - high level of knowledge about vaccines, contraindications and adverse events
  - b) negative factors:
    - chronic diseases in children
    - occurrence of adverse event after immunization in past
    - male parent
    - use of alternative medicine

2. The study shows that parents' knowledge about vaccine issues is insufficient. Furthermore the information provided by family doctors is also not sufficient.
3. Uneducated and poorly informed parents are susceptible recipients to views and disinformation spread by antivaccination movements and alternative medicine supports.
4. During professional workshops and courses it is necessary to encourage doctors to provide parents with comprehensive information about vaccination. Parental education and comprehensive information about vaccines provided by family doctors and pediatricians might help in increasing the vaccine coverage.